

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

METODICKÁ PŘÍRUČKA
pro zpracování diplomových prací pro magisterský studijní obor
Pedagogika předškolního věku

Zpracovaly:

doc. PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.

Mgr. Jana Vašíková, Ph.D.

2015

OBSAH

ÚVOD	4
1 DIPLOMOVÁ PRÁCE JAKO DRUH ZÁVĚREČNÉ PRÁCE	5
2 VOLBA TÉMATU A PŘÍPRAVA ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE	7
2.1 Volba tématu	7
2.2 Zadání diplomové práce	8
3 STRUKTURA DIPLOMOVÉ PRÁCE V MAGISTERSKÉM OBORU PEDAGOGIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	10
3.1 Struktura diplomové práce	10
3.2 Základní formální parametry diplomové práce	13
4 INFORMAČNÍ PŘÍPRAVA A SPOLUPRÁCE S VEDOUCÍM DIPLOMOVÉ PRÁCE	15
4.1 Informační zdroje k diplomové práci	15
4.2 Etika citování a jazyková stránka diplomové práce	16
4.3 Spolupráce s vedoucím diplomové práce	18
5 POSTUP PŘI PSÁNÍ A ODEVZDÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE V KOSTCE	21
6 OBHAJOBA DIPLOMOVÉ PRÁCE	23
6.1 Příprava na obhajobu	23
6.2 Obhajoba jako součást státní závěrečné zkoušky	24
ZÁVĚR	26
DOPORUČENÁ LITERATURA	27
PŘÍLOHA	28

ÚVOD

Milí studenti,

předkládáme vám dokument, který vám má pomoci při psaní diplomové práce. Všichni zainteresovaní - vy studenti, my autoři tohoto textu, vedoucí vašich diplomových prací, učitelé na diplomovém semináři - jsme v jisté výhodě. Především je pro vás studenty zásadní, že jste už obhájili bakalářskou práci. Máte představu, co vás na cestě mezi vypsáním tématu a obhájením práce zhruba čeká, s jakými problémy se můžete setkat. Získali jste zkušenosti se psaním rozsáhlejšího odborného textu, víte, jak může vypadat spolupráce s vedoucím práce. Víte, co vám jde líp, co uděláte s lehkostí a bez větších komplikací, a s čím naopak budete bojovat a „ztrácet“ při tom drahocenný čas.

Jako posluchači magisterského oboru však budete muset svoje schopnosti v tomto směru rozvinout a prohloubit. Nejde při tom jenom o rozsah diplomové práce. Věříme, že se s odvahou pustíte i do podrobnějších analýz a řešení postavených problémů a přesvědčíte nás – vaše pedagogy i sebe, že naplňujete atributy vysokoškolského vzdělání na jeho druhém stupni.

Metodická příručka je svojí strukturou podobná té, se kterou jste někteří (naši absolventi oboru Učitelství pro mateřské školy) pracovali v průběhu tvorby bakalářské práce. Rozdělena je do šesti hlavních kapitol. Snažili jsme se v nich nabídnout krok po kroku všechny informace, které jsou pro diplomanta zásadní. V první kapitole najdete informace o tom co to vlastně diplomová práce je a jaké jsou na ni kladeny požadavky, v druhé kapitole se dozvíte jak vybrat téma své diplomové práce a současně vám zprostředkujeme několik pokynů k vyplnění a odevzdání zadání závěrečné práce. Skrze další kapitoly se dostanete ke sdělením týkající se struktury diplomové práce, spolupráce s vedoucím práce. Důležitou pasáží je také část o etice citování. Nezapomněli jsme se také zmínit o nezbytnostech na přípravu obhajoby práce a její samotný průběh. Novým prvkem je v tomto textu několik krátkých postřehů, a někdy i doporučení, plynoucích z naší praxe vedoucích závěrečných prací, které jsme umístili vždy do závěru kapitol, nebo podkapitol.

Ani v tomto textu nemáme ambice předkládat to, co už bylo napsané jako doporučení pro psaní závěrečných prací. Dostupná literatura je v tomto směru poměrně rozsáhlá. Chceme však sumarizovat a předložit specifické požadavky, které klademe na diplomové práce v navazujícím magisterském oboru Pedagogika předškolního věku na ÚŠP FHS UTB ve Zlíně a zprostředkovat vám i své zkušenosti z pozice těch, kteří diplomové práce vedli. Jestli byste po jejím prostudování dostali nápady, jak ji vylepšit anebo něco do ní doplnit, případně byste měli dotazy týkající se textu, napište nám na adresu majercikova@fhs.utb.cz. Předem všem, kteří se tímto způsobem do její tvorby zapojí, děkujeme. Na finalizaci tohoto textu se podílela Bc. Anna Rebendová, studentka 1. ročníku PPV, za co ji děkujeme.

1 DIPLOMOVÁ PRÁCE JAKO DRUH ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Je známo, že **diplomová práce je písemný dokument**, jehož autorem je student, posluchač vysoké školy. Je v ní předložen text, který má jistou obsahovou a formální podobu. Obhajoba diplomové práce je součástí státní závěrečné zkoušky. Práce, které se pojí s ukončením, závěrem jistého stupně vysokoškolského studia, se nazývají závěrečné práce. Řadíme k nim práce bakalářské, diplomové a dizertační.

Obhajoba závěrečné práce musí být úspěšná, protože je vedle úspěšného zvládnutí dalších státnicových předmětů, předpokladem absolvování vysokoškolského studia a udělení odpovídajícího titulu. V případě diplomové práce jde o **druhý stupeň vysokoškolského studia** a titul **Mgr.** (v učitelských oborech). Při její tvorbě se odrážejí vědomosti, schopnosti a zkušenosti autora - studenta, které získal v průběhu studia na vysoké škole. Tak, jak se v souvislosti se studentem bakalářského studia hovoří o bakaláři (jako autorovi bakalářské práce), v případě diplomové práce se běžně využívá označení diplomant.

Žádná závěrečná práce není výsledkem snahy jednotlivce, jeho samostatné, individuální práce. Vzniká v malém týmu, ve kterém má každý svou úlohu. Na jedné straně stojí vedoucí **diplomové práce**, který je v pozici konzultanta. Má studenta usměrnit, kontrolovat jeho postupy, na práci se tedy podílí především metodicky. Na straně druhé stojí **student**, který musí zpracovat, napsat, odevzdat a obhájit práci, která přináší informace v jisté formě a obsahu.

Diplomová práce je tedy dokument, kterým student osvědčuje svou **schopnost samostatně odborně pracovat**, jak jsme už naznačili, jednak z hlediska obsahového, tak i formálního.

Z hlediska **obsahového** jde především o:

- zvládnutí a využití odborné terminologie;
- zručnosti transformovat v průběhu studia nabyté poznatky a zkušenosti při řešení stanoveného problému;
- aplikaci základních vědeckých metod při řešení úkolů daného studijního oboru.

Z hlediska **formálního** je nutné:

- zabezpečit dodržování základních požadavků na grafiku, písmo, okraje, tisk, rozsah, zařazení povinných částí jako například abstrakt, obsah, seznam tabulek a grafů atd.;
- řídit se základními principy etiky citování;
- dodržet nezbytné způsoby citování využitých informačních zdrojů;

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *někteří studenti si myslí, že napsat diplomovou práci je stejně náročné nebo jednoduché, jako při bakalářské práci - stačí jenom přidat několik stran do rozsahu – není to přesně tak, protože kromě rozsahu se očekávají rozsáhlejší a propracovanější analýzy, případně autorské komentáře a návrhy řešení problémů, kultivovanější projev a diskuse na obhajobě apod.;*
- *někteří studenti si téma práce volí na základě toho, kdo je vypisuje a bude vést – v magisterském studiu však mají k dispozici o dva semestry méně a pro ty, kteří ukončili bakalářské studium na jiné fakultě, to není strategie, kterou by bylo možné uskutečnit;*
- *vyvážení úrovně formálního a obsahového hlediska při zpracování diplomové práce je v praxi nezřídka opomíjeno, je dobré počítat s časovou rezervou na formální úpravy, na které často nezůstává čas.*

2 VOLBA TÉMATU A PŘÍPRAVA ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Okolnosti spojené se zahájením všeho, s čím souvisí tvorba diplomové práce, jsou téměř stejné jako u bakalářských prací.

2.1 Volba tématu

Nejdříve musí být každému studentovi jasné, o jakou problematiku má při zpracovávání diplomové práce **zájem** a na co má kapacitu pro její zpracování. S přihlédnutím na zkušenosti s tvorbou bakalářské práce, by to už neměl být problém. Pak si své preferované téma může hledat mezi vypsány tématy. Ty vypisuje standardně pracoviště, na kterém studuje.

Ústav školní pedagogiky (dále ÚŠP) jako „domovská scéna“ pro magisterský studijní obor Pedagogika předškolního věku musí předložit **přiměřené množství témat** pro všechny studující v daném ročníku. Vypisují je vyučující minimálně s akademickou hodností Ph.D.

Jestli by měl některý ze studentů hluboký zájem o problematiku, která se mezi tématy v nijakém kontextu nevyskytuje, i při diplomových pracích existuje možnost **návrhu vlastního tematického zaměření**. Je potom potřebné najít si potencionálního vedoucího z ÚŠP (podle jejich odborného zaměření) a doladit s ním přesné znění tématu. Všechna navržená témata musí být schválena garantem studijního oboru, je to tedy nezbytné udělat i v tomto případě. Tento proces zabezpečí potenciální vedoucí navrženého tématu.

Hned na začátku prvního semestru studia dostanou studenti několika informačními kanály (web, mail, nástěnka) informace o schválených vypsáních **tématech** se jménem vedoucího diplomové práce. Jedná se zpravidla o pracovníka ÚŠP. V případě, že by funkci vedoucího měl plnit někdo jiný, mimo rámce pracoviště, je to možné. Zároveň je však potřebné, aby byl externí vedoucí schválen, po dohodě s garantem oboru a ředitelkou ÚŠP.

Ke každému tématu je připojena krátká **anotace** se stručným návrhem způsobu zpracování tématu. Je potřebné, aby si ji student dobře prostudoval a zvážil své možnosti pro naznačenou cestu. Přirozeně přesný postup bude ještě předmětem dalších konzultací, z anotace však student získá základní představu, která se váže na dané téma.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *někteří studenti mají po bakalářské práci zcela jasnou představu, jaké téma chtějí a naopak nechťejí zpracovávat, a to jim zcela jistě může ušetřit čas a námahu, je dobré o problematice minimálně od začátku studia přemýšlet;*
- *po zveřejnění témat se zpravidla „spustí hon“ na zajímavá témata a jejich vedoucí, faktem je, že je to zbytečné, protože „první dojem“ nemusí i v tomto případě vždy fungovat, navíc – ne všichni vedoucí si vybírají studenty systémem, kdo se první přihlásí;*
- *stává se taky, že studenti se závazně přihlásí i ke dvěma vedoucím, ti je pak u sebe evidují a vzniká zbytečně nepříjemná situace při hledání volných témat (které určitě existují) pro ostatní;*
- *specifickým problémem při zpracování diplomové práce je dostupná anotace k tématu, ve které je naznačen problém i způsob jejího zpracování – je to v podstatě ulehčený úkol pro studenta – problém nastane, když student není schopen ztotožnit se s představou a plánem vedoucího – následně to komplikuje komunikaci a na případnou odkloněnou cestu studenta, není schopen vedoucí účinně reagovat.*

2.2 Zadání diplomové práce

Když je už jasné s jakým tématem a vedoucím bude student pracovat, je se svým vedoucím závazně dohodnut, následuje proces, jehož výsledkem je oficiální potvrzení další spolupráce. Děje se tak prostřednictvím **zadání diplomové práce**. Za jeho přípravu a finalizaci je zodpovědný student. Je známo, že je to dokument, který vznikne vyplněním v systému IS/STAG.

Nejdříve je ale nutné v listinné podobě odevzdat schválený **Podklad pro zadání diplomové práce**. Ten musí mimo jiné obsahovat podpis studenta a vedoucího diplomové práce, a stejně tak je potřebné ho vyplnit v IS/STAG. Návod na to, jak to udělat je dostupný na: <http://www.utb.cz/o-univerzite/zapis-dp-bp-prirucka>. Termín pro odevzdání podkladu k zadání je konec **listopadu** v prvním zimním semestru studia.

I při zpracování podkladu pro zadání diplomové práce je potřebné přizpůsobit doporučený postup (v podkladu v části ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ) charakteru diplomové práce. Jde především o specifika, která se odvíjejí od toho, zda se jedná o kvalitativně, či kvantitativně orientovaný typ výzkumu realizovaný v diplomové práci. Studenti mají s tímto zkušenosti získané při tvorbě podkladu pro bakalářskou práci. Na příklady vyplněných zadání bakalářských prací ke konkrétním tématům možno nahlédnout v podobné příručce (pro bakalářskou práci) dostupnou na webu ÚŠP.

Přiměřenou pozornost třeba věnovat i **seznamu literatury**. Je snad samozřejmé, že tituly musí být uvedeny v abecedním pořadí. Informační zdroje však mají být aktuální z hlediska času (optimálně vydané po roce 2005) i kulturní a jazykové příslušnosti autora – seznam musí obsahovat minimálně jeden zdroj ze zahraničí.

Když je podklad vyplněný, vytištěný a podepsaný studentem i vedoucím diplomové práce, student jej ve stanoveném termínu **odevzdá na sekretariát ÚŠP**. Konečný dokument Zadání diplomové práce však bude podepsaný děkanem fakulty a ředitelem ústavu. Proto musí samotný podklad projít schvalováním na těchto úrovních, přičemž se může stát, že v případě potřeby jej bude nutné dopracovat, upřesnit anebo doplnit (samozřejmě zároveň i v systému IS/STAG). Po úpravách a schválení pak vznikne oficiální a konečné **Zadání diplomové práce**.

Oficiální zadání, které se stane i součástí tištěné podoby diplomové práce, bude vytisknuto a podepsáno na sekretariátu ÚŠP. Student si jej tam osobně převezme ve stanoveném a včas zveřejněném termínu. Spolu se zadáním student podepíše a na sekretariátu si převezme také **Prohlášení autora diplomové práce**.

Oba tyto dokumenty potom diplomant naskenuje do elektronické verze diplomové práce, kterou později nahraje do systému IS/STAG. Listinné verze zadání i prohlášení přiloží a nechá svázat se zbytkem tištěné verze diplomové práce.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *vyplnit správně podklad k zadání je pro některé studenty první náročná úloha spojená s diplomovou prací, protože do něj musí naplánovat svůj výzkumný postup – je nutné věnovat zvýšenou pozornost především části Zásady pro vypracování – důležitá je logická a gramatická správnost jednotlivých bodů – dobré je se opřít o spolupráci s vedoucím práce;*
- *při koncipování podkladu je taky nezbytné mít zcela jasnou představu o způsobu zpracování práce – jiný design budou mít Zásady pro vypracování v případě kvantitativního jiný v případě kvalitativního výzkumu;*
- *stanovený postup práce je potřebné i dodržovat – není zcela přijatelná představa, že v zadání bude předznačena kvantitativní orientace a samotná diplomová práce by byla zprávou z kvalitativně orientovaného výzkumu, upozorňujeme, že zadání je součástí práce a obě informace jsou dostupné a následně porovnatelné;*
- *při vyplňování podkladu je také velmi praktické mít už k dispozici základní rešerši k tématu práce, hlavně pro využití zahraničních informačních zdrojů.*

3 STRUKTURA DIPLOMOVÉ PRÁCE V MAGISTERSKÉM OBORU PEDAGOGIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

3.1 Struktura diplomové práce

Diplomová práce v navazujícím **magisterském oboru Pedagogika předškolního věku** se skládá z teoretické a praktické části. V případě bakalářských prací v oboru Učitelství pro mateřské školy, který mu na FHS UTB ve Zlíně předchází, si student mohl volit to, jaké zaměření bude mít praktická část. Mohlo jít o **aplikaci** anebo **výzkum**. V rámci aplikace se očekávalo řešení problému z didaktické perspektivy, návrh nějakého aplikačního výstupu – výukového programu, souboru her, diagnostického nástroje apod., v druhém případě bylo nutné realizovat průzkumné, výzkumné šetření.

U diplomových prací se možnosti praktické části omezují na realizaci pedagogického výzkumu s kvantitativní nebo kvalitativní orientací. Studenti se mohou pokusit i o smíšenou metodologii, musí však jít o vyspělý projekt, který jasně prokáže kombinaci obou přístupů.

Diplomová práce v magisterském oboru Pedagogika předškolního věku musí mít teoreticko-výzkumný charakter. V praxi to znamená, že je dokument složen ze dvou větších částí, teoretické a praktické, tedy výzkumné (empirické). Samozřejmě, že text práce je členěn i na kapitoly. Ty představují prostředek dalšího členění textu, které je postavené na jistém formálním i obsahovém předělu, který je demonstrován i tím, že kapitola je zpravidla uváděna na novou stranu.

Je zřejmé, že diplomová práce, která má teoreticko-výzkumný charakter je specifická tím, že obsahuje výzkum, tedy, že kromě teorie předkládá opis průběhu výzkumu, jeho výsledky i jejich interpretaci. Aby takovéto výzkumné sdělení bylo úplné a efektivní, vyžaduje to dodržet jistou potřebnou **strukturu**. Ta se bude mírně lišit v závislosti na tom, jestli půjde o výzkum kvantitativně nebo kvalitativně orientovaný.

Domníváme se, že většina posluchačů magisterského studia už má představu, jaká tato struktura je. Dřív, než ji předložíme, stručně zopakujeme, na čem stojí logika takto orientovaného sdělení. Je využívána nejenom v závěrečných pracích, ale student se o ni může opřít i při psaní empirických statí v budoucnosti.

Diplomová práce teoreticko-výzkumného charakteru je vlastně zprávou z výzkumu, který probíhá ve čtyřech základních etapách (upraveno podle Šanderová, 2006, s. 59):

1. **Výzkumný problém** stojí na začátku každého empirického zjišťování – ten je zpravidla už naznačený v anotaci k diplomové práci. Předtím, jako se student – badatel pustí do hledání odpovědí, sběru dat – samotného výzkumu, je nutné se poohlédnout, jestli se problémem už někdo nezabýval. Při dobrém hledání je

vysoká pravděpodobnost, že se zjistí, že problém je minimálně v některých jeho aspektech už prozkoumaný. To může studenta inspirovat, nebo odklonit od jeho zamýšlené cesty. V každém případě je takto získaný materiál podkladem pro formulaci konkrétních výzkumných otázek, na které se budou hledat odpovědi. Student musí dostat i rozhodnutí, jestli bude výzkumný záměr realizovat cestou kvantitativního nebo kvalitativního výzkumu.

2. Další etapou výzkumného postupu je **rozhodnutí o výzkumných metodách** a postavení obecných **hypotéz, předpokladů** k jejich ověření a zodpovězení. Specifikace výzkumných metod pak vede k přesnější formulaci hypotéz.
3. **Sběr dat** prostřednictvím zvolených metod je následující etapou daného postupu. Data pak budou podrobené zkoumání a následné analýze. V kvantitativně orientovaném výzkumu se prostřednictvím analýzy získaných dat ověřuje postavená teorie a hypotézy. V kvalitativním výzkumu se teorie ze získaných dat vytváří.
4. Poslední etapou výzkumu je **interpretace výsledků analýzy** nasbíraných dat a jejich následná **diskuse** ohledně zodpovězení postavených výzkumných otázek. Předpokládá se i předložení shrnutí základních závěrů, ke kterým se dospělo.

Ze své praxe už studenti vědí, že klíčová slova předložená v předcházejících bodech jsou vlastně, v různých modifikacích, názvy jednotlivých kapitol a podkapitol praktické, empirické části diplomové práce.

Při realizaci výzkumu a psaní zprávy se vyžaduje akceptování pravidel, která by měla být standardně dodržena v pedagogickém výzkumu. Jak jsme už uvedli, diplomové práce v oboru mohou mít charakter, ve kterých je uplatněn:

- a) Kvantitativní design výzkumu
- b) Kvalitativní design výzkumu
- c) Smíšený design výzkumu

Každá z těchto výzkumných orientací má svá specifika, jež se projeví v celkové koncepci práce. Doporučujeme následující strukturu praktické části diplomové práce:

Kvantitativný desing výzkumu	Kvalitativní desingn výzkumu
Výzkumný problém a cíle výzkumu	Výzkumný problém a cíle výzkumu
Výzkumné otázky a hypotézy	Výzkumná strategie a postup
Výzkumný vzorek	Zkoumané případy
Výzkumné metody	Výzkumné metody
Zpracování získaných dat	Vstup do terénu, navázání vztahů, časový rozvrh práce v terénu
Interpretace získaných dat	Analýza údajů
Závěry výzkumu	Tvorba vlastní teorie
Doporučení pro praxi	Diskuze

Specifikem rámce obou přístupů je rozdílný způsob zpracování a řešení daného problému. Předloženou strukturu není nutno úplně kopírovat, je možné ji modifikovat tak, aby byla přijatelná a logická pro jeho autora. Třeba však mít na paměti fakt, že ve finální podobě musí být text zprávou z výzkumu - se všemi náležitostmi a pro pochopení výzkumného zadání i potřebnými informacemi. V případě realizace smíšeného výzkumu je potřebné uvažovat nad tím, jak tyto informace zabezpečit tak, aby text měl logickou následnost a plynulost. Taky však platí, že je třeba je kombinovat.

Zkušenosti z naší praxe vedoucích závěrečných prací:

- *studenti poměrně často ztotožňují cíle výzkumu a cíle diplomové práce, jsou to však dvě části celkového zaměření práce – teoreticko-výzkumná práce má však i teoretický (nejenom výzkumný cíl), jde v něm o shrnutí poznatků o daném jevu, problému;*
- *cíle diplomové práce by měli být uvedeny v Úvodu práce – funkcí Úvodu je poskytnout informace o zaměření, významu, případně motivaci, převažujících zdrojích pro psaní práce, jejího přínosu apod.;*
- *každým rokem řešíme se studenty i situace okolo rozsahu kapitol a podkapitol v práci, především ve vztahu k jejich proporcionalitě, stává se totiž, že podkapitola v teoretické části má například jednu a více stran, zatímco v praktické části je to několik řádků - této disproportionality se dá předejít například spojením dvou podkapitol v praktické části (a text bude hutnější).*

3.2 Základní formální parametry diplomové práce

I v případě diplomové práce platí, že jde o dokument, který nevznikne ze dne na den a jeho tvorbu je nutné pečlivě naplánovat. Je to i věc zkušeností autora, některé z činností spojených s její tvorbou už můžou probíhat rychleji, faktem však je, že každý typ písemné práce si vyžaduje jiný **čas na přípravu, jinou hloubku studia** apod. Je dobré taky počítat s událostmi, které se nedají předvídat, ale můžou se přihodit a způsobit nepříjemné zdržení.

Student si musí přípravu i vypracování diplomové práce dobře zorganizovat. Všechny aktivity spojené s prací procházejí jistými nevyhnutelnými etapami, které však nemají nějaký normovaný předem určený charakter. Jedná se zpravidla o jistá doporučení, která jsou především organizačního rázu.

S čím ale student musí už na začátku počítat je rozsah diplomové práce. Ten je určen na **50 až 80 normostran**. Vhodnější je však vyjadřovat rozsah jakéhokoliv textu počtem zobrazených znaků textu, kdy platí, že jedna normostrana obsahuje 1800 znaků. Diplomová práce pak musí mít 50x1800 až 80x1800 znaků. V programu Word je možno zjistit tuto informaci po otevření záložky v horním menu na liště. V položce *počet slov* se po rozkliknutí zobrazí i počet znaků. Do rozsahu práce se nepočítají znaky v úvodních textech (zadání, prohlášení, abstrakt či poděkování), ani na konci práce (seznam použitých symbolů a zkratk, obrázků a tabulek, přílohy). Rozsah práce tedy tvoří úvod, hlavní část, závěr a seznam bibliografických údajů (seznam použité literatury). Stanovený rozsah práce by neměl být příliš přesáhnout a zachována by měla být i proporcionalita teoretické a praktické části.

Ostatní formální požadavky na diplomovou práci student najde v šabloně, do které i samotný text vkládá. Tak j ak to bylo v případě bakalářské práce. Šablona je dostupná na webové stránce UTB Jde o přílohu na <http://www.utb.cz/o-univerzite/smernice-rektora> (rok 2014, Směrnice rektora č. 7/2014 - Jednotná formální úprava závěrečných prací, jejich uložení a zpřístupnění). Na tomto odkazu student najde **Prováděcí předpis**, součástí kterého jsou i přílohy - samotná šablona a manuál pro všechny součásti UTB, tedy i pro FHS. Všechny tyto materiály je potřebné dobře prostudovat.

V Prováděcím předpisu student najde oficiální informace ohledně formální úpravy práce a jejího odevzdávání, evidence v IS/STAG, manipulace s posudky vedoucího a oponenta práce a automatického převodu plné verze práce do Digitální knihovny prací v Knihovně UTB.

Pro studenta je užitečným materiálem i uvedená příloha s názvem Manuál. V názorné podobě je v něm možné získat informace například o:

- strukturu práce a umístění jejích jednotlivých částí;
- vzhledu obsahu, typech písma využívaných v práci, stránkování;

- umíst'ování a popisu tabulek a obrázků;
- doporučení a způsobech týkajících se citování apod.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *někteří studenti „mají nervy na to“, že jsou schopní napsat diplomovou práci v extrémně krátkém čase, není to ale dobrý postup, protože se to pak odráží v její kvalitě;*
- *šablona, do které se práce vkládá, je dobrým pomocníkem diplomantů;*
- *nejvíce problému z hlediska formálních úprav mají studenti s citováním využitých informačních zdrojů, stává se, že využívají jisté zdroje, ale neudělají si záznam o původu zdroje, zpětně jej pak musí dohledávat, což stojí čas a ne vždy se to i podaří.*

4 INFORMAČNÍ PŘÍPRAVA A SPOLUPRÁCE S VEDOUCÍM DIPLOMOVÉ PRÁCE

4.1 Informační zdroje k diplomové práci

Nejdřív shrňme, **co je studentovi známo** vzhledem k tomu, že má za sebou vypracování bakalářské práce:

- práce s informačními zdroji je klíčovou činností pro psaní jakéhokoliv odborného textu;
- mezi informační zdroje řadíme: odborné knihy, různé publikace, výzkumné zprávy, články v časopisech a příspěvky ve sbornících;
- pro vstup do problematiky práce je dobré nechat si (na základě rešeršní objednávky) pořídit rešerši k tématu;
- významným pomocníkem při hledání informačních zdrojů je knihovna a internet
  - je třeba s ním však nakládat opatrně a pečlivě posuzovat kvalitu získaných informací;
- velkým zdrojem poznání v problematice jsou texty zpřístupněné v elektronických databázích, z volně dostupných databází lze hledat například v Pedagogické knihovně J. A. Komenského, dostupné z: <http://npmk.cz/knihovna>, dále pedagogickou databází ERIC dostupnou z: <http://eric.ed.gov/>;
- základním zdrojem jsou pro psaní diplomové práce studie zveřejněné na webových stránkách pedagogických časopisů s volně dostupnými archivy: např. Pedagogická orientace (dostupné na: <http://www.ped.muni.cz/pedor/>), e-Pedagogium (dostupné na: <http://www.pdf.upol.cz/rychle-odkazy/casopis-e-pedagogium/>), Orbis Scholae (dostupné na: <http://www.orbisscholae.cz/>), Studia paedagogica (dostupné na: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/pages/view/info>), slovenský časopis Pedagogika.sk (dostupné na: <http://www.casopispedagogika.sk/>) a pod.
- UTB má však možnosti pro využití údajů i z mezinárodních databází, např. Thomson Reuters, ERIH, SCOPUS atd.

Studium odborného textu v publikacích a především ve vědeckých textech je v podstatě velkým dobrodružstvím. Nejdříve je nutné „naučit se číst“ odborný text, ale to by už měl student při psaní diplomové práce umět. Při práci s odborným textem je nutné disponovat penzem odborných znalostí, mít dobrou slovní zásobu a úroveň porozumění v daném oboru. Student nemůže být neustále ponořen do slovníků nebo „googlit“ významy na internetu. Studium odborných článků a publikací je vlastně diskuse, jistá forma spolupráce odborníků v daném oboru. Jeden píše, druhý to čte, uvažuje nad tím,

implementuje to do svých postupů, navrhuje dále, modifikuje apod. Tato diskuse vyžaduje partnery s jistým rozvinutým poznáním, a to by mělo být cílem vysokoškolského studia. Při psaní diplomové práce by se tyto ambice už měly naplňovat lépe.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *někteří studenti si stěžují, že odborné texty jsou pro ně příliš „těžké“ - je jisté, že to není „čtení k vodě“, když se však zdá, že to nepůjde, je potřebné najít si hlavní myšlenku, pak text rozdělit do menších pasáží a ty nejméně srozumitelné části nejdřív vynechat a pak postupným studiem doplňovat k základní myšlence a přehledu obsahu textu;*
- *pro některé studenty se jeví jako nezvládnutelné číst studie v cizím jazyce, i když mají jistou slovní zásobu a domluví se. Odborné studie například v angličtině se relativně dobře studují, protože jejich formulace jsou poměrně jednoduché, je potřebné si ale osvojit odbornou terminologii – mnohé anglické výrazy mají několik významů a třeba znát ten, který je v daném kontextu správný (na to je dobré mít k dispozici odborné slovníky).*

4.2 Etika citování a jazyková stránka diplomové práce

Už jsme se zmínili o informačních zdrojích. S oporou o ně vzniká významná část diplomové práce. S tím souvisejí požadavky kladené na odborné texty ve smyslu **publikační etiky**. Je nezbytné:

- především jasně odlišit vlastní a převzaté myšlenky;
- podat ucelenou informaci o využitých informačních zdrojích;
- vyhnout se dezinterpretacím převzatých myšlenek.

V praxi to znamená, že jakákoliv cizí myšlenka musí být i citována. Citovat informační zdroj znamená tuto myšlenku označit (při uvedení doslovného znění – přímé citaci uvozovkami, při parafrázování to není nutné) a uvést jméno autora, rok vydání informačního zdroje a stranu, na které se v textu nachází. Důvody tohoto postupu jsou zřejmé. Samozřejmě jde o to dodržovat autorský zákon a nevydávat cizí za své. Pro posuzovatele práce a odbornou diskusi je potřebné znát všechny údaje o informačních zdrojích, aby byli schopní je najít a ověřit. K tomu je potřebné vědět, jak tyto zdroje v práci uvádět. Způsoby citování se řídí pravidly, která se vážou na jisté normy. V případě diplomových i ostatních závěrečných prací na UTB poskytuje Knihovna UTB podrobnou instruktáž k tomu, jak citovat. Materiál o pravidlech citování je dostupný na <http://iva.k.utb.cz/>.

Etika citování, publikační etika musí provázet přístup každého autora při tvorbě odborného textu. Je to nejenom věc dodržování zákona, ale i fair play v této oblasti. Obvinění z **plagiátorství** je mimořádně nepříjemnou situací pro každého autora odborného textu. Plagiátorství je v textu nedovolené využívání cizích myšlenek, či už publikovaných anebo nepublikovaných. Týká se nejenom textů, vět, ale i výsledků výzkumů, čísel, tabulek a samozřejmě ilustrací a jiných obrázků. Podobně je třeba připomenout, že plagiátorství se autor může dopustit v jakékoliv části diplomové práce či výzkumu, při jakékoliv formě publikování – tištěné či elektronické. Jednoznačně platí zásada – vše, co jsem nevymyslel, nenapsal, nenakreslil, neodfotografoval, ale od někoho si to „půjčil“ - musím přiznat.

V prostředí českých vysokých škol je k dispozici systém pro odhalování plagiátů mezi závěrečnými pracemi pod názvem Theses.cz. Slouží zapojeným školám jako národní registr závěrečných prací (informací o pracích – název, autor,...) a jako úložiště prací pro vyhledávání plagiátů. Umožňuje taky zástupcům zapojených škol vkládat práce a vyhledávat mezi nimi plagiáty. I závěrečné práce studentů UTB jsou v něm evidovány. Studenti si mají možnost zjistit míru shody svého díla s jiným informačním zdroji, resp. posoudit jestli jejich práce není plagiát. Postup na odhalení plagiátů je na UTB dostupný na <http://www.utb.cz/fhs/intranet/odhalovani-plagiatu>.

S tím kolik myšlenek autor odcituje, souvisí i design **celého textu**. Studenti si nezdědka neuvědomují, že psát odborný text mohou až tehdy, když ovládají danou problematiku (které se budou v práci věnovat) a ne tehdy, kdy jsou dokonale zásobeni literaturou na kompilaci. Příprava odborného textu musí být zaručena jistou **úrovní vlastních znalostí**. Je to základ toho, aby mohl být do problematiky vnesen nový pohled a stylistika textu nebyla založena jenom na cizích myšlenkách.

Studenti už z bakalářské práce vědí, že:

- jazyková stránka práce je postavena na srozumitelnosti a jednoznačnosti tvrzení, která obsahuje;
- jednotlivé části práce by měli mít logickou návaznost;
- kapitoly a podkapitoly by měli být provázané a proporčně vyvážené z hlediska rozsahu;
- kontinuitu je potřeba dodržet i v posloupnosti kapitol a podkapitol a v přechodu z teoretické na praktickou část práce.

Odborný text je založen na využívání odborné terminologie. To znamená, že jsou v textu pojmenované jevy, které jsou pojmově ohraničené, a které mají co nejpřesněji a nejednoznačněji vyjádřit daný obsah. Odborný text vzniká v autorství, je tedy přirozené, že se do něj promítnou i subjektivní činitele autora a projeví se to ve stylizaci textu. Je to zřejmé, když vzniká například text ve spoluautorství, kde je třeba oba přístupy a písemné projevy sladit. Osobnostní vlastnosti, intelektuální danosti, schopnost

abstraktního myšlení, zájmy, temperament či citové rozpoložení autora determinují například šířku, respektive úspornost vyjadřování, využívání expresivních výrazů apod.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *studenti musí při citování získat rutinu s uváděním zdrojů – tedy co a jak uvádět do použité literatury, v případě diplomových prací by to už neměl být problém;*
- *někteří studenti si nebývají jisti tím, co lze považovat za všeobecně známá fakta a tedy je není třeba citovat a naopak; považujeme to za věc čtení, studia a zkušeností s publikováním - je jasné, že uvádět zdroj k tvrzení, že mateřská škola je předškolní instituce, není nutná, když ale chybí jistota, přiznáním zdroje se nic nepokazí;*
- *často ještě narážíme na problémy s tím, jak koncipovat kapitolu, studenti jakoby zapomínali (ještě ze základní školy), že každý ucelený text (v tomto případě kapitola) má úvod, jádro a závěr;*
- *kapitolu, podkapitolu někteří studenti nezřídka začínají přímou citací – třeba zvážit do jaké míry může plnit funkci úvodu v dané pasáži;*
- *někteří studenti využívají v diplomové práci motto, nejsme příznivci této ilustrace, ačkoliv někdy mimořádně vystihuje další text a může reprezentovat názory i přehled autora.*

4.3 Spolupráce s vedoucím diplomové práce

I v této části bude často skloňovaným výrazem **zkušenost**. O tom, co asi obnáší spolupráce s vedoucím práce, má každý student už představu a má s ní i konkrétní zkušenost. Samozřejmě, že konkrétní kooperace je věcí nejenom organizace a dohody obou účastníků, ale i jejich osobnostního ladění. I proto jsou tyto zkušenosti různé.

Ve svých snahách není tedy student sám, má **povinnost spolupracovat** se svým vedoucím diplomové práce. Dobrým „médiem“ této spolupráce se může stát **projekt práce**. Ten může představovat plán a osu vzájemných setkání, na kterých se krystalizují způsoby postupu při tvorbě diplomové práce, usměrňování a pomoc ze strany vedoucího - s cílem dovést studenta k úspěšné obhajobě. Je pravděpodobné, že s tímto dokumentem se bude pracovat i na diplomovém semináři, na kterém si diplomanti budou procvičovat i ústní sdělení svých postupů a případně i výsledků. Zkušenost a zpětná vazba od auditoria posluchačů – kolegů studentů a pedagoga (který není vedoucím práce, nemusí mít tudíž na předložené postupy stejný názor) jsou cenné především pro obhajobu a diskusi na státní závěrečné zkoušce.

V každém případě platí, že na kteroukoliv **konzultaci třeba přijít připraven**. Je běžnou praxí, že i písemně, aby se na nic nezapomnělo, protože čas obou partnerů je bezpochyby vzácný. S tím souvisí i dohoda o formách a frekvenci konzultací. Ty jsou přirozeně věcí dohody, významně je však ovlivňují časové možnosti vedoucího práce. Konzultační hodiny nejsou určeny na dlouhotrvající debaty o tom, jak na to, i když i to se někdy děje. Vedoucí má radit při formulování problému a způsobech jeho řešení, pomáhat s výstavbou struktury práce, usměrňovat při zpracování a vyhodnocování získaných dat. Má tedy studenta vést, provázet, inspirovat a usměrňovat.

Student se nezdá ocitá v situaci, že neví **jak na to, co dál**. Odpovědi na tyto otázky však nemůže hledat u vedoucího. I když vedoucí dobře rozumí tomuto rozpoložení, i v tom jak bude reagovat, spočívá jeho pedagogická činnost. Tato situace je ukázková pro to, aby student osvědčil svou tvůrčí činnost a schopnost řešit stanovený problém, co se od něho při psaní diplomové práce očekává. Musí se znova „ponořit“ do literatury, zkoumat, reflektovat zkušenosti jiných a navrhnout možnosti (nejlépe několik) toho – jak dál. Samozřejmě, že to předpokládá mít k dispozici dost času. Až následně své návrhy a nápady předložit vedoucímu, který z pozice svých zkušeností při „správné“ volbě vede a usměrňuje. Stále také platí, že konzultace nemůžou nahradit studium, které předcházelo psaní práce, a v průběhu kterého měl student získat znalosti z jednotlivých disciplín studijního oboru a metodologie pedagogického výzkumu.

V některých případech se student neobejde bez konzultací s **jiným pracovníkem fakulty**. I tu platí, že všechno je věc dohody, slušné žádosti je vždy vyhověno. Diskusi k tématu s odborníkem mimo prostor fakulty si ale student musí řešit zcela ve vlastní režii.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *někteří studenti prostě nekonzultují, mají na to různé důvody – tato skutečnost je však následně uvedena v posudku vedoucího práce a nezdá se odrazit i v kvalitě a hodnocení práce;*
- *podle našich zkušeností chybí při tvorbě práce téměř vždy čas, i když si na začátku studenti často především postesknou, že nemají k dispozici dostatek informačních zdrojů – i to je však jen otázka času na jejich shánění - pravděpodobnost, že k problematice nebylo nic napsané, je velmi malá;*
- *modelovou situací spolupráce student – vedoucí je čtení a kontrola textů studenta, které mají sloužit jako podklad pro konzultaci – student nezdá se zapomínat, že přečíst v pondělí večer zaslaný text a připravit se na úterní konzultaci je ze strany vedoucího téměř nemožné;*
- *specifická je i situace ohledně půjčování literatury, studenti vědí, že vedoucí ji není povinen půjčovat, i tak to často očekávají;*

- *v současnosti je téměř každá odborná práce postavena na projektu, je dobré, jestli si student zvykne, že ho má dělat i v případě závěrečných prací;*
- *práce na projektu studentovi nezřídka otevře oči - může zjistit, že jeho záměr je mlhavý, nerealistický apod.;*
- *podobná situace platí i s kontrolou celého textu závěrečné práce, tlačít vedoucího do kouta jeho pozdním zasláním (ve vztahu k termínu odevzdání finální verze) je vůči vedoucímu nefér, zvláště když vede několik závěrečných prací;*
- *vedoucí práce je nezřídka i psychologem samotného studenta, hlavně v krizových situacích spojených se studiem;*
- *i když to z pozice studenta nemusí být zřejmé, pro vedoucího není spolupráce se studentem jenom rutinní opakující se činností, i on hledá optimální způsoby jak se studentem komunikovat, jak ho neodradit, jak ho motivovat a nutno dodat, že jiné je nejenom téma práce, ale i charakter, povaha studenta.*

5 POSTUP PŘI PSANÍ A ODEVZDÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE V KOSTCE

Avizovaný stručný postup předkládáme v následujících bodech:

1. Začíná se studiem a četbou, je potřeba o problematice něco vědět. (Literatura je na hromádce a průběžně se doplňuje.) Z toho se pak dělají poznámky, výpisky (elektronicky, speciální soubor). Nezačínáme psaním úvodu, nebo dokonce abstraktu (je to nelogické, protože neexistuje základ, jádro práce).
2. Nejdřív se píše vlastní jádro práce. Připraví se teoretická východiska, formuluje se výzkumný nástroj, sbírají se data, následně se analyzují a interpretují. Návaznost na bezprostředně předcházející sekci (která možná ještě neexistuje) se dá kdykoliv doeditovat, upravit. Neustálé přepisování textu je namístě, je normální, jestli je nějaká část textu odstraněna (přesunuta do jiného souboru, ne do koše). Pozor však na opakování textu.
3. Když existuje vlastní jádro práce, píše se Závěr. V hlavní části práce se můžou průběžně dělat drobné úpravy. Použitá literatura se doplňuje taky průběžně, ve finále je potřebná přísná kontrola informačních zdrojů uvedených v textu a v seznamu (zvláště, když se text často přepisoval).
4. Těsně před ukončením práce se píše Úvod (souhrnná informace o práci může vzniknout, až když je práce téměř hotová). Časová rezerva před odevzdáním práce je nezbytná.
5. Následuje podrobné, lineární čtení celé práce s cílem realizovat jazykovou korekturu. Je to poprvé v ucelené podobě a struktuře. Sledují se gramatické chyby, překlepy, stylistika, označení tabulek a grafů, ale i vlastní odkazy v textu (například na „... jak je uvedeno v příloze 2...“, anebo na myšlenku v podkapitole – „... více se o tom zmiňujeme v podkapitole 4.2 apod.). Kontrolují se odskoky stran a odstavců.
6. Doladuje se Obsah, doformátují se všechny části. Zodpovídat musí nejenom čísla stránek s obsahem, ale i seznamem tabulek a grafů. Pozor na odskočené stránky a odstavce apod.
7. Na úplný závěr se píše Abstrakt. Je důležitý, po jeho přečtení se potenciální čtenář rozhoduje, jestli si z práce přečte víc.
8. Finální verze práce se předkládá vedoucímu práce na kontrolu. Ten obvykle vede ještě několik dalších závěrečných prací, a tak je velmi pravděpodobné, že bude potřebovat dostatek času na jejich prostudování.
9. Po zapracování připomínek vedoucího se může diplomová práce vytisknout a nechat svázat, a to v počtu minimálně dvou kusů. Jedna vytištěná verze se váže do tvrdých desek, u druhé postačí kroužková vazba. Informaci o tom, jaké údaje mají

být na obale - deskách, lze opět najít na webovských stránkách univerzity, na <http://www.utb.cz/fhs/intranet/obecne-informace-k-szz>.

Zpravidla nejpozději do konce dubna v daném akademickém roce (v letním semestru 2. ročníku) musí student práci odevzdat v tištěné i elektronické podobě a taktéž je nutné ji nahrát do systému IS/STAG. Přesné datum odevzdání je vždy konkretizováno v dokumentu **Časový plán výuky**, který je dostupný na webu FHS UTB. Na sekretariát ÚŠP tedy student dodá zmiňované dva vytištěné exempláře a jeden exemplář na CD nosiči, s textem nahraným ve formátu PDF a Word. Po obhajobě diplomové práce budou oba výtisky diplomové práce studentovi vráceny, CD nosič s prací si založí ÚŠP do svého archívu.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *zásadním problémem psaní a odevzdávání práce je čas, jeho nedostatek – důležité je začít psát s dostatečným předstihem;*
- *studenti jsou málokdy připraveni na neočekávané události a zdržení, které psaní práce můžou doprovázet;*
- *v současnosti je většina informací týkající se studia na webu univerzity, je dobré mít absolutní přehled, co je dostupné a v jakém smyslu užitečné při psaní diplomové práce.*

6 OBHAJOBA DIPLOMOVÉ PRÁCE

6.1 Příprava na obhajobu

O přípravě na obhajobu diplomové práce vědí studenti už své. To, co zažili při obhajobě bakalářské práce, je jistě bude ovlivňovat. Příprava na obhajobu diplomové práce se bude odvíjet od režie státní závěrečné zkoušky. Jestli ji student už absolvoval v bakalářském studiu na FHS UTB, může i při diplomové práci očekávat velmi podobný postup. Tedy výběr otázek, příprava na ně, obhajoba práce prostřednictvím power point prezentace a samotná ústní zkouška. Studenti z jiných fakult můžou mít i jiné zkušenosti, proto je třeba se změnami počítat.

Příprava na obhajobu je tou jednodušší částí státní zkoušky. Student práci zná, měl by o ní být schopen diskutovat. Zná názory vedoucího a oponenta na její klady i zápory, může si připravit odpovědi na otázky předložené v posudcích. Proto jsou posudky k dispozici minimálně týden před obhajobou. Diplomant má mít dostatek času k pečlivému zvážení a přípravě především na argumenty, na kterých je postaveno hodnocení práce.

V příloze této metodické příručky se nachází i formulář posudku vedoucího a oponenta diplomové práce. Diplomant tak může získat představu o tom, na co se posuzovatelé práce především zaměří, respektive, které základní parametry práce jsou posuzovány.

Nedílnou součástí obhajoby je prezentace práce v power pointu. Pro jistotu zopakujeme její **základní pravidla**, která je třeba mít na paměti:

- optimální čas prezentace je 7 minut;
- optimální počet slidů je kolem 10, na 1 slidu by nemělo být více jako 6 – 10 řádků (velikost písma: nadpis cca 32b, podnadpis 26b - 28b, základní text 22b – 24b;
- velikost tabulky by měla být přibližně 4 sloupce x 6 řádků;
- je nutné používat kontrasty, například tmavé písmo na světlém podkladu;
- z prezentace musí být jasné, jaký problém byl postaven, jakými cestami, metodami byl řešen, k jakým výsledkům a závěrům se dospělo.

Součástí přípravy na obhajobu je i dobré psychické nastavení a slušná a přiměřená vizáž (především z hlediska oblečení, případně make-upu). Všichni členové komise taky rozumějí tomu, že tréma je velký nepřítel státní zkoušky. Chvějící se hlas je však jistě lepší než přednes, který není slyšet.

6.2 Obhajoba jako součást státní závěrečné zkoušky

Jak jsme už uvedli, obhajoba diplomové práce je relevantní součástí státní závěrečné zkoušky. Obhajoba je také hodnocena. Je veřejná, o jejím hodnocení však rozhoduje komise hlasováním až v rámci neveřejného zasedání po vystoupení studenta.

Jistým východiskem, orientací při **hodnocení obhajoby**, jsou známky z posudků, se kterými student na obhajobu vstupuje. Hodnocení obhajoby se však nemusí ztotožnit se známkami v posudcích. Nezřídka jsou důvodem již uvedené problémy týkající se rozdílných schopností studenta „psát a mluvit“.

Postup na obhajobě jsme už naznačili. Po představení diplomové práce následuje zveřejnění posudků, je to další užitečná informace i pro ostatní členy komise. Teprve po přečtení posudků student reaguje na připomínky a komentáře svých posuzovatelů. Poté začíná diskuze, do které se mohou zapojit všichni přítomní. Tato fáze obhajoby ukazuje, jak byla problematika studentem zvládnuta, pochopena, jak jí rozumí a dokáže v ní argumentovat.

A čeho si státnicová komise při obhajobě **nejvíce všímá**? V zásadě jde o tyto hlavní prvky:

- verbální stránka prezentace - úroveň přednesu prezentace, její přesvědčivost, jasnost, srozumitelnost;
- formální zpracování prezentace;
- vyváženost jednotlivých částí prezentace (opora o teorii, metody, výsledky, závěry);
- schopnost reagovat na otázky a komentáře komise;
- věcnost a relevantnost poskytovaných informací a odpovědí.

Na státnicové teze se dá zodpovědně připravit. To samé platí i o obhajobě diplomové práce.

Na co si dávat pozor - zkušenosti z praxe:

- *z naší zkušenosti víme, že pro některé studenty je jednodušší práci napsat jako ji potom odprezentovat a obhájit, jiní píší těžko, za to ústní projev je jejich výhoda – třeba to o sobě vědět a připravit se na to (protože se mnohé může nejenom vylepšit, ale i pokazit);*
- *je dobré si doma zkontrolovat i barevnost pozadí v ppt prezentaci, není nic horšího, než bledé písmo na bledém pozadí a nepochopení v tvářích členů komise při pohledu na prezentaci;*

- *vtipná je situace, když student při prezentaci práce jednou větou uvede slid, ale jinak ho už nekomentuje – komise je tak v pozici čtenelů prezentace, co není příjemné pro žádnou stranu;*
- *stává se, že student má už při interpretaci posudků tendenci reagovat, odpovídat na podněty a otázky z nich – pravidlem je, že předseda komise obhajobu řídí a studenta vyzve k reakcím, vždy je to až po přečtení posudků;*
- *za začátečnickou chybu se považuje doslovné čtení slidů prezentace;*
- *může se stát, že když student výrazněji překročí stanovený limit na prezentaci, bude zastaven bez ohledu na to, kolik informací o práci už poskytl;*
- *i dnes se stává, že student přijede na obhajobu bez kopií posudků a opakovaně se posuzovatelů ptá na otázky z nich;*
- *doporučujeme mít na obhajobu i kopii finální verze diplomové práce s dobrým označením jednotlivých částí, které ulehčí orientaci v ní při citování či argumentaci diskutovaných problémů.*

ZÁVĚR

Upřímně doufáme, že tato metodická příručka se stane cennou oporou při psaní diplomové práce. Jejím pečlivým prostudováním můžete získat užitečné informace týkající se jak formální, grafické i obsahové stránky práce, které Vám mohou v tomto snažení pomoci.

Pasáže věnované zkušenostem z praxe Vám mohou poskytnout spoustu informací, jak se vyhnout každoročně opakujícím se problémům při koncipování této závěrečné práce. Proto, prosím, nezanedbávejte ani tuto část textu.

Můžeme zopakovat, že především dobrý časový harmonogram a zodpovědný přístup má velký podíl na kvalitě práce, ale i úspěšném završení studia.

Hodně úspěchů na této náročné cestě Vám přejí všichni pedagogové, kteří se s Vámi během studia setkali!

DOPORUČENÁ LITERATURA

- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GAVORA, Peter. *Sprievodca metodológiou kvalitatívneho výskumu*. Bratislava: Regent, 2006. ISBN 80-88904-46-3. 2. vyd., Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2007.
- GAVORA, Peter a kol. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/> ISBN 978-80-223-2951-4.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- MEŠKO, Dušan, Dušan KATUŠČÁK a Ján FINDRA. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Osveta, 2006. ISBN 80-8063-219-7.
- SPOUSTA, Vladimír. *Vademékum autora odborné a vědecké práce humanitního a sociálního zaměření*. Brno: CERM, 2009. ISBN 978-80-7204-617-1.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: SLON, 2006. 238 s. ISBN 80-86429-40-7.
- ŠVAŘÍČEK, Roman, Klára ŠEĐOVÁ a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

PŘÍLOHA

Formuláře posudků diplomových prací

POSUDEK V E D O U C Í H O DIPLOMOVÉ PRÁCE						
Jméno a příjmení studenta/Autor						
Název práce						
Jméno a příjmení vedoucího práce						
Studijní obor						
Forma studia						
Kritéria hodnocení práce	Stupeň hodnocení dle stupnice ECTS					
Formální stránka diplomové práce						
Přehlednost, členění a návaznost jednotlivých částí práce	A	B	C	D	E	F
Jazykové zpracování práce – gramatická, stylistická a odborná úroveň textu	A	B	C	D	E	F
Formální parametry práce – dodržení rozsahu práce, citační normy, estetická úprava práce, kvalita abstraktu a příloh, práce s grafickým, tabulkovým či jiným materiálem)	A	B	C	D	E	F
Teoretická část diplomové práce						
Specifikace výzkumného problému a cílů práce	A	B	C	D	E	F
Analýza a syntéza problému	A	B	C	D	E	F
Práce s odbornou literaturou	A	B	C	D	E	F
Praktická (výzkumná) část diplomové práce						
Věcná správnost výzkumných cílů a výzkumných otázek	A	B	C	D	E	F
Výzkumná strategie ve vztahu k výzkumnému problému, adekvátnost výzkumných metod, charakteristika výzkumného souboru	A	B	C	D	E	F
Adekvátnost zpracování dat, rozsah a hloubka analýzy a kvalita interpretace získaných dat	A	B	C	D	E	F
Splnění výzkumných cílů a formulace závěrů práce	A	B	C	D	E	F
Zpracování doporučení do praxe, případná diskuse, shrnutí	A	B	C	D	E	F
Celková kvalita a přínos diplomové práce						
Náročnost a originalita řešení tématu práce	A	B	C	D	E	F
Odborný přínos práce	A	B	C	D	E	F
Spolupráce s vedoucím práce	A	B	C	D	E	F
Odůvodnění hodnocení práce:						
Otázky k obhajobě:						
1.						
2.						
Celkové hodnocení*	A	B	C	D	E	F
Datum:	Podpis:					

* Výsledná známka není aritmetickým průměrem jednotlivých kritérií hodnocení práce.

POSUDEK O P O N E N T A DIPLOMOVÉ PRÁCE						
Jméno a příjmení studenta/Autor						
Název práce						
Jméno a příjmení oponenta práce						
Studijní obor						
Forma studia						
Kritéria hodnocení práce	Stupeň hodnocení dle stupnice ECTS					
Formální stránka diplomové práce						
Přehlednost, členění a návaznost jednotlivých částí práce	A	B	C	D	E	F
Jazykové zpracování práce – gramatická, stylistická a odborná úroveň textu	A	B	C	D	E	F
Formální parametry práce – dodržení rozsahu práce, citační normy, estetická úprava práce, kvalita abstraktu a příloh, práce s grafickým, tabulkovým či jiným materiálem)	A	B	C	D	E	F
Teoretická část diplomové práce						
Specifikace výzkumného problému a cílů práce	A	B	C	D	E	F
Analýza a syntéza problému	A	B	C	D	E	F
Práce s odbornou literaturou	A	B	C	D	E	F
Praktická (výzkumná) část diplomové práce						
Věcná správnost výzkumných cílů a výzkumných otázek	A	B	C	D	E	F
Výzkumná strategie ve vztahu k výzkumnému problému, adekvátnost výzkumných metod, charakteristika výzkumného souboru	A	B	C	D	E	F
Adekvátnost zpracování dat, rozsah a hloubka analýzy a kvalita interpretace získaných dat	A	B	C	D	E	F
Splnění výzkumných cílů a formulace závěrů práce	A	B	C	D	E	F
Zpracování doporučení do praxe, případná diskuse, shrnutí	A	B	C	D	E	F
Celková kvalita a přínos diplomové práce						
Náročnost a originalita řešení tématu práce	A	B	C	D	E	F
Odborný přínos práce	A	B	C	D	E	F
Odůvodnění hodnocení práce:						
Otázky k obhajobě:						
1.						
2.						
Celkové hodnocení*	A	B	C	D	E	F
Datum:	Podpis:					

* Výsledná známka není aritmetickým průměrem jednotlivých kritérií hodnocení práce.